

**ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับผลประกอบการ
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**
**THE RELATIONSHIP BETWEEN GOOD GOVERNANCE AND
PERFORMANCE OF THAI LISTED COMPANIES IN
THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND**

รัชฎาทิพย์ อุปถัมภ์ประชา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับผลประกอบการของบริษัท เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาแนวคิดธรรมาภิบาลให้แก่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ภายใต้พื้นฐานของการมีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีระดับดีเลิศจาก Corporate Governance Report of Thai Listed Companies ปี 2012 จำนวน 59 องค์กร ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 องค์กร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการทดสอบ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลและผลประกอบการขององค์กร โดยการสอบถามความคิดเห็นของพนักงานที่ทำงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีต่อหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า แล้วนำมาหาความสัมพันธ์กับผลประกอบการของบริษัท ซึ่งได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบแต่ละหลัก พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นหลักคุณธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit) และหลักการมีส่วนร่วมไม่มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการของบริษัท

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล ผลประกอบการ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The purpose of this research was to investigate the relationship between good governance and performance of Thai listed Companies in the Stock Exchange of Thailand to be used as a guide to policies and develop Good governance concepts for Thai listed Companies in the Stock Exchange of Thailand in order to sustain its business based on the proper Good governance. The population consisted of 59 Companies listed on the Stock Exchange of Thailand with excellent levels of Corporate Governance Report of Thai Listed Companies

¹ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

(CGR) 2012. Questionnaires were distributed by convenient sampling among 51 Companies. The statistical analysis is done using the function of percentage, mean, frequency, standard division, Pearson Correlation Coefficient.

The results of this study were as follows: About the relationship between good governance and firm performance by opinion search from employees in Thai listed Companies in the Stock Exchange of Thailand, the good governance which have six dimensions were Rule of Law, Merit, Transparency, Participation, Accountability, Effectiveness & Efficiency. Firm performance include Return on assets (ROA), Return on equity (ROE) and Net profit margin. The results shows that principles of good governance have positive relationship with Return on assets, Return on equity; and Net profit margin have statistically significant differences at level of .05. And, considering each dimensions shows that all the dimensions of good governance have positive relationship with Return on assets, Return on equity and Net profit margin have statistically significant differences at level of .05, except Merit dimension was not relationships with Return on assets and Net profit margin, Participation dimension was not relationships with firm performance.

Keywords: Good governance, Performance, The stock exchange of Thailand (SET).

บทนำ

กลุ่มบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถือว่าเป็นกลุ่มองค์กรขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในส่วนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น ได้มุ่งเน้นในการ เรื่อง ของการบริหารจัดการอย่าง ยุติธรรมโปร่งใส มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักการกำกับดูแลกิจการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ะมัดระวัง รอบคอบ ด้วยมีความเชื่อมั่นว่า การปฏิบัติงานโดยยึดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะเสริมสร้างความแข็งแกร่งและศักยภาพในการแข่งขันของตลาดทุนไทยโดยรวม

ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้จัดทำแผน Good Corporate Governance Role Model โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตลาดหลักทรัพย์ฯ เป็นต้นแบบขององค์กรที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี พร้อมรองรับการปฏิรูป ซึ่งแผนดังกล่าวถือเป็นส่วนสำคัญของแผนปฏิรูปตลาดหลักทรัพย์ฯ คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้อนุมัตินโยบายการกำกับดูแลกิจการของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ฯ ที่จัดทำขึ้นโดยยึดถือหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ The Organization for Economic and Co-operation and Development (OECD) และหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานของกลุ่มบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ฯ และได้สร้างจิตสำนึกให้มีการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการปรับปรุงเกณฑ์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม เพื่อรักษามาตรฐานในการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2555)

สำหรับแนวทางการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนให้เป็นที่น่าพอใจที่สุดนั้น ทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2541 ได้ออกข้อบังคับให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในปี พ.ศ. 2542 และในปีเดียวกันตลาดหลักทรัพย์ได้จัดทำข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน (Code of best practice for directors of listed companies) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของกรรมการ ต่อมาในปี พ.ศ.2544 คณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ได้เผยแพร่รายงานการกำกับดูแลกิจการฉบับล่าสุด เพื่อให้องค์กรในตลาดทุนที่จะพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของตนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปฏิบัติตามที่เห็นว่าเหมาะสม (สุภานี นวกุล, 2555)

ในส่วนของรัฐบาลก็ได้มุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการภาครัฐโดยใช้แนวคิดธรรมาภิบาลในบริบทการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ 7 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ที่พึงปรารถนา ซึ่งหมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ โดยหนึ่งในห้าประการดังกล่าว คือ การมีธรรมาภิบาลทั้งในภาครัฐและเอกชน กล่าวถึง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติ ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในองค์การธุรกิจเอกชนตลอดจนองค์กรภาครัฐ จะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือและยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่บริษัทในระยะยาว (Chindalak Vadhanasindhu, 2001)

แนวคิดธรรมาภิบาลเริ่มได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้นและมีบทบาทอย่างมากต่อองค์กรภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน โดยหลักการแล้วธรรมาภิบาลจะเป็น เรื่อง ของการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นความโปร่งใส การสร้างมูลค่าให้กับองค์กรในระยะยาว มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีและให้ความเป็นธรรมกับผู้มีส่วนได้เสีย มีการนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้กับองค์กรอย่างเห็นได้ชัดเจน จึงเชื่อมั่นว่าองค์กรที่มีการบริหารเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลแล้วน่าจะส่งผลทำให้องค์กรมีผลประกอบการที่ดีขึ้นมาได้ (ไพบูลย์ เสรีวิวัฒนา, 2555)

ในส่วนของผลประกอบการขององค์กรนั้น การวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจที่ผ่านมาได้ถูกวัดความสำเร็จด้วยผลตอบแทนทางด้านการเงิน โดยการวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ซึ่งเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร คือ กำไรสูงสุด ในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรอาจพิจารณาได้หลายด้าน เช่น อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (Operating profit margin) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (Return On Assets: ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity: ROE) (Salavou, 2002; Deshpande, et al., 1993; Baldwin, & Johnson, 1996)

เมื่อพิจารณาความสำคัญของอัตราส่วนที่สามารถใช้วัดผลประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นหลักในการวัดผลการดำเนินงานด้านการเงินที่ได้เลือกมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (Return On Assets: ROA) คือ ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ใช้แสดงการประเมินการบริหารสินทรัพย์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการว่าได้ผลตอบแทนอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ 2) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity: ROE) คือ ความสามารถของบริษัทในการสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้น ใช้แสดงให้เห็นว่าเงินลงทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น จะได้รับผลตอบแทนกลับคืนมาจากการดำเนินการของกิจการนั้นในอัตราส่วนเท่าไร 3) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) คือ ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ใช้แสดงให้เห็นประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทในการทำกำไร หลังจากหักต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้หมดแล้ว (Yamin, Mavondo, Gunaswkarana, & Sarros, 1997)

การศึกษานี้จึงได้สอบถามความคิดเห็นของพนักงานที่ทำงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลแล้วนำมาเชื่อมโยงกับผลประกอบการขององค์กรเพื่อหาความสัมพันธ์ หากการศึกษาวิจัยสนับสนุนว่าหลัก ธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อผลประกอบการขององค์กร ก็จะช่วยให้มีการส่งเสริมและพัฒนาหลักธรรมาภิบาลให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กับผลประกอบการของบริษัทที่พนักงานปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาแนวคิดธรรมาภิบาลให้แก่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนภายใต้พื้นฐานของการมีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสม

บททวนวรรณกรรม

ที่มาของธรรมาภิบาล

ธนาคารโลกเห็นว่าการบริหารการปกครองที่ดีมีความสำคัญต้องสร้างและรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสมอภาค การปกครองที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นของการมีนโยบายทางเศรษฐกิจที่ถูกต้อง คือ ต้องมีการบริหารการปกครองที่ดีก่อนจึงจะมีนโยบายเศรษฐกิจที่ถูกต้อง เมื่อธนาคารโลกนำหัว เรื่อง การปกครองที่ดีมานำเสนอต่อสังคม ได้เกิดการต่อต้านจากประเทศด้อยพัฒนา เช่น จีนและอินเดีย เพราะเกรงว่าธนาคารจะยุ่งกับการเมือง กลายเป็นองค์กรการเมืองเป็นเครื่องมือของประเทศพัฒนาแล้ว ธนาคารโลกจึงได้กำหนดขอบเขตการปกครองที่ดีขึ้นมา

ต่อจากนั้น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้รับแนวคิด เรื่อง การปกครองที่ดีมาปฏิบัติโดยในวันที่ 25 กรกฎาคม 2540 คณะกรรมการอำนวยการกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้ศึกษาในประเด็น เรื่อง การบริหารการปกครองที่ดี (Role of the IMF in governance issue: Guidance note) และได้บันทึกคำแนะนำ ซึ่งเป็นคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานในกองทุนการเงินระหว่างประเทศว่าด้วย เรื่อง การปกครองที่ดี (สมชัย กุญชรินทร์, 2542)

สำหรับความคิดเห็นของนักวิชาการในประเทศไทยในเรื่อง ที่มาของธรรมาภิบาลนั้น พิทยา ว่องกุล (2541) กล่าวว่า มีที่มา 3 ประการ ได้แก่ 1) จากเจตนารมณ์ของนักคิดนักเขียนหรือนักรัฐศาสตร์ในอดีตและในปัจจุบัน ผู้ปรารถนาเห็นมนุษยชาติมีระบบการปกครองที่ดี และเป็นธรรมจึงพยายามคิดหารูปแบบการปกครองที่มีหลักการใหม่ขึ้น โดยเฉพาะนักคิดนักวิชาการสมัยใหม่ที่เห็นปัญหาของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบเสรีประชาธิปไตย ต่างเขียนวิพากษ์ระบอบเสรีประชาธิปไตย หรือเห็นว่าประชาธิปไตยแบบตัวแทน มีกลไกการปกครองที่ไม่เพียงพอต่อการรับมือกับสังคมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ และเสนอแนวทางการคิดทฤษฎีทางด้านธรรมาภิบาลขึ้นมาเพื่อปรับปรุงระบบประชาธิปไตยด้วยเจตนาคือ 2) มาจากการเสนอของธนาคารโลกหรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลการครอบงำของสหรัฐอเมริกาและประเทศพัฒนาในยุโรป โดยมีอิทธิพลอำนาจทุนซึ่งอยู่เบื้องหลังองค์กรระหว่างประเทศหรือรัฐบาลประเทศดังกล่าว กองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อธรรมาภิบาล (Good governance) มากที่สุด เพราะบทเรียนที่ได้รับจากการเข้าไปจัดการหนี้สินในประเทศต่าง ๆ ด้วยกฎเหล็กเพื่อประกันหรือทวงหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่างชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนและรัฐบาลประเทศต่าง ๆ มากมายกองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องเผชิญกับลูกเล่นของรัฐบาล หรือรัฐบาลที่ซบถในลาตินอเมริกาหรือแอฟริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ส่วนเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มทุนในชาติ ดังนั้น มาตรการที่ใช้ควบคุมลูกหนี้ได้ดีจึงต้องมีธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งเป็นระบบประชาธิปไตยเสรีนิยมที่เจ้าหนี้หรือทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนอย่างได้เปรียบ เพื่อประโยชน์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศและกลุ่มทุนไร้พรมแดน 3) มาจากปัญญาชน นักคิด นักการเมืองหรือเทคโนโลยีที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตก นำเอาความรู้ เรื่อง ธรรมาภิบาล (Good governance) ไปใช้เผยแพร่ในประเทศของตน

ในขณะที่นักคิดบางท่านได้เสนอว่าที่มาของอุดมการณ์ธรรมาภิบาล (Good governance) มาจากรากความเชื่อของระบบโลกกำลังเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง อันเนื่องมาจากการสิ้นสุดลงของยุคอุตสาหกรรม และโลกยุคหลังอุตสาหกรรมหรือยุคโลกาภิวัตน์ได้ปรากฏตัวขึ้น แล้วผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมหรือตลาดเสรี (ยุค ศรีอาริยะ, 2541)

แนวคิดของธรรมาภิบาล

ในทศวรรษที่ 1960 ที่ผู้บริหารในหลายประเทศมองว่ารัฐกับสังคมมนุษย์เป็นสิ่งเดียวกัน บทบาทของรัฐมีสูงสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือภาคสังคมได้ทั้งหมด แต่แนวคิดนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศยุโรปตะวันออก อันเป็นการสิ้นสุดสงครามเย็น การสิ้นสุดสงครามเย็น ทำให้บทบาทของรัฐลดความสำคัญลง ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนรัฐกันได้อย่างรวดเร็ว เกิดการขยายตัวทางธุรกิจข้ามชาติ การแข่งขันทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น กลไกทางเศรษฐกิจระดับประเทศมีทิศทางไปทางแนวนอน โดยร่วมมือหรือแข่งขันกันพึ่งพาอำนาจรัฐให้น้อยที่สุด บทบาทของรัฐจึงต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นองค์กรที่เชื่อมโยงระหว่างกลไกภายนอกประเทศกับธุรกิจภายในประเทศ จัดการงานบริการสาธารณะ โดยมุ่งประสานประโยชน์ให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากกว่ามุ่งเน้นการปกครอง ควบคุมประชาชนให้อยู่ในกรอบดังเช่นในอดีตซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของภาคสังคมและภาคประชาชน ที่เดิมเป็นผู้ถูกปกครองได้เกิดการเรียกร้องสิทธิหรืออำนาจใน

การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ แนวทางในการจัดการปกครองจากเดิมที่เป็นความสัมพันธ์ในทางเดียว จึงต้องปรับเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์ในหลายทิศทาง

จากแนวคิดพื้นฐานของธรรมาภิบาล (Good governance) ข้างต้น ได้มีอิทธิพลต่อหน่วยงานต่างๆ ในระดับระหว่างประเทศทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและสังคมอย่างแพร่หลาย ในส่วนของสังคมไทยนั้น นักวิชาการท่านแรกที่กล่าวถึงธรรมาภิบาล คือ ชัยอนันต์ สมุทวณิช โดยอธิบายว่าในขณะนั้นได้ร่วมปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ National Consultant ขององค์การสหประชาชาติ ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยรับผิดชอบด้านการนำ เรื่อง วิธีการปกครองที่ดีเข้าไปบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่ง ได้ให้คำนิยามของการที่ประชาชนกับรัฐร่วมกันทำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า ประชากรจึง ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับ Governance ได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นในวงการวิชาการต่างๆ โดยนักวิชาการชั้นนำของสังคม ไทยอันเป็นผลจากการเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองภายหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541)

ธรรมาภิบาลระดับองค์กร

ทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กร มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างองค์กรที่เน้นการบริหารจัดการที่ดี การนำหลักธรรมาภิบาลที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้การบริหารองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เริ่มต้นด้วยการกำหนดนโยบาย โดยจะต้องมีการคำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริง ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติทุกระดับต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้กันอย่างโปร่งใส สามารถหาทางแก้ไขที่ดีกว่าและทันการณ์ได้ นอกจากนั้นจะต้องทำความเข้าใจในสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเป้าหมายและหลักการของธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นวิธีการและกระบวนการเสริมสร้างขีดความสามารถ และศักยภาพของคนและองค์กรให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงวิกฤติการณ์เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ยั่งยืนและผสมผสานกันอย่างได้สมดุล (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2543) นอกจากนี้ การบริหารจัดการที่ดี เพื่อมุ่งสร้างสมรรถนะการแข่งขันอันนำไปสู่กำไร เสถียรภาพ ความมั่งคั่งขององค์กรและการจูนเจือสังคม โดยให้เกิดความรับผิดชอบต่อผู้มีผลประโยชน์ร่วมต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กร จะต้องเริ่มมาจากธรรมาภิบาลในปัจเจกบุคคล ซึ่งทำให้เกิดจุดกำเนิดของความมั่งคั่งมั่นคง อันเกิดจากการสร้างบุคคลให้ถึงพร้อมด้วยความสามารถ คุณธรรมและภูมิปัญญา เพื่อที่จะสามารถทำให้กระบวนการของธรรมาภิบาลประสบความสำเร็จ เกิดพลังในการผลักดันไปสู่เป้าหมายขององค์กร (เกียรติศักดิ์ จีระเชียรนาถ, 2544)

องค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลในต่างประเทศ

องค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลจากหน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดองค์ประกอบที่มีความแตกต่างกันออกไปและยังไม่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่เนื้อหาโดยรวม ก็จะไปในทิศทางที่สอดคล้องกันองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดตามหลักของ คณะกรรมการธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Development Commission in Asia and the Pacific) หรือ UN-ESCAP ซึ่งได้กำหนดไว้ 8 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วม (Participation) 2) กฎระเบียบของกฎหมาย (Rule of law) 3) ความโปร่งใส (Transparency) 4) ความสอดคล้องกัน (Consensus oriented) 5) ความตอบสนอง (Responsiveness) 6) ความเท่าเทียมและความครอบคลุม (Equity and inclusiveness) 7) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and efficiency) 8) ความรับผิดชอบ/ รับผิดชอบ (Accountability) (ยงยุทธ อินทชาติ, 2548)

หลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank) นั้น องค์กรที่จะมีธรรมาภิบาลได้นั้นต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ (Accountability) 2) ความโปร่งใส (Transparency) 3) การมีกฎกติกาที่ชัดเจน (Predictability) 4) การมีส่วนร่วม (Participation) (ทวี บุตรสุนทร, 2549)

ในขณะที่ธนาคารโลก (World bank) ได้จำแนกองค์ประกอบของธรรมาภิบาลได้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) ความรับผิดชอบ (Accountability) 2) เสถียรภาพทางการเมือง (Political stability) (3) ความมีประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government effectiveness) 4) การบังคับกฎหมายที่มีคุณภาพ (regulatory quality) 5) หลักนิติธรรม (Rule of law) 6) การควบคุมการคอร์รัปชัน (Control of corruption) (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2550)

องค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลในประเทศไทย

ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดธรรมาภิบาลในบริบทการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม (Rule of law) 2) หลักคุณธรรม (Merit) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) 6) หลักความคุ้มค่า (Effectiveness and efficiency) ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กำหนดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) 4) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 8) หลักนิติธรรม (Rule of law) 9) หลักความเสมอภาค (Equity) 10) หลักการมุ่งฉันทามติ (Consensus orientation) (สำนักงาน ก.พ.ร., 2553)

ในภาคเอกชนของไทย โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้เสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2555 ประกอบด้วยหลักการและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งเนื้อหาแบ่งเป็น 5 เรื่อง ได้แก่ 1) สิทธิของผู้ถือหุ้น (Rights of shareholders) 2) การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable treatment of shareholders) 3) การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Roles of shareholders) 4) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and transparency) 5) ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board responsibilities) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2556)

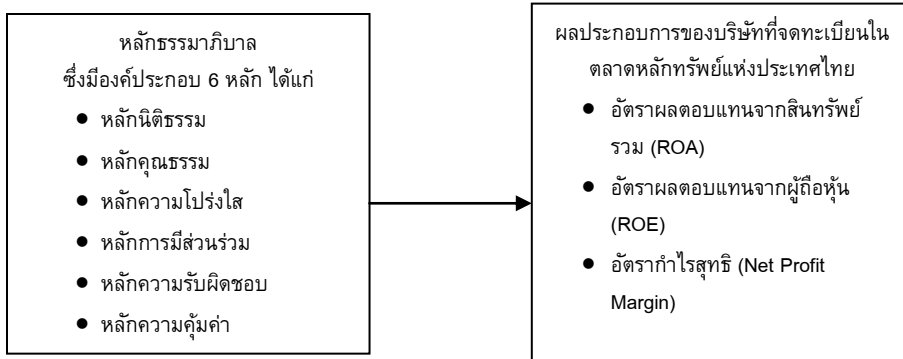
ตารางที่ 1 แสดงการสรุปองค์ประกอบของธรรมาภิบาลจากแหล่งต่าง ๆ

แหล่งที่มา	UN-ESCAP	ADB	World Bank	ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี	ตลาดหลัก ทรัพย์แห่ง ประเทศไทย	สำนักงาน ก.พ.ร.	รวม
Accountability	✓	✓	✓	✓		✓	5
Consensus Orientation	✓					✓	2
Control of Corruption			✓				1
Decentralization						✓	1
Effectiveness and Efficiency	✓			✓		✓	3
Equity and Inclusiveness	✓					✓	2
Equitable Treatment of Shareholders					✓		1
Government Effectiveness			✓				1
Merit				✓			1
Participation	✓	✓		✓		✓	4
Political Stability			✓				1
Predictability		✓					1
Regulatory Quality			✓				1
Responsibilities					✓		
Responsiveness	✓					✓	2
Rights of shareholders					✓		1
Roles of Shareholders					✓		1
Rule of Law	✓		✓	✓		✓	4
Transparency	✓	✓		✓	✓	✓	5

วิธีการดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่อง ธรรมชาติของงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการประมวลแนวคิดจากองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมชาติ การศึกษาข้อคำถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการศึกษา สามารถแสดงแผนภาพได้ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ หลักธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า โดยวัดจากความคิดเห็นของพนักงานที่ทำงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแปรตาม คือ ผลประกอบการ พ.ศ.2555 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย วัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) โดยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) คำนวณจากกำไรสุทธิ/ สินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) คำนวณจากกำไรสุทธิ/ ส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) คำนวณจากกำไรสุทธิ/ ยอดขายสุทธิ

สมมติฐานในการวิจัย

1. หลักธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA)
2. หลักธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)
3. หลักธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้นำเสนอผล การปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งได้จากการสำรวจจากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยหรือ Thai Institute Of Directors (IOD) เป็นข้อมูลในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งทาง IOD ได้ทำการสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 513 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2555)

กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีคะแนนในระดับดีเลิศจากการสำรวจการกำกับดูแลกิจการ จำนวน 59 บริษัท ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ น้อยที่สุดที่ยอมรับได้มากเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนโดยการใช้สูตรของ Yamane (1967) ที่ความเชื่อมั่น 95 % คือ 51 บริษัท สุ่มแบบคำนึงถึงความน่าจะเป็นโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 2) พนักงานของบริษัท

จดทะเบียนในข้อ 1) จำนวน บริษัทละ 10 คน รวมทั้งหมด 510 คน สุ่มแบบไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะต่าง ๆ ที่สำคัญเหมือนกับประชากรและรวดเร็วในการรวบรวมข้อมูล (อาร์ จ้าปากกลาย, 2552)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถามเริ่มต้นการออกแบบและพัฒนาแบบสอบถาม จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามของงานวิจัยมาใช้ประกอบกับการออกแบบสอบถามครั้งนี้ได้มาจากงานวิจัยการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีของสถาบันพระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ข้อคำถามของงานวิจัยที่นำมาใช้นั้นได้ผ่านการทดสอบและใช้สำรวจกับหลายกลุ่มตัวอย่างมาแล้ว

ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับอายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานปัจจุบัน กลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบจำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลขององค์กร ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ซึ่งลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 45 ข้อ มาตราวัดของแบบสอบถามนี้เป็นมาตราวัดแบบ Likert Scale โดยให้ค่าของคำตอบเป็น 4 ช่วง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และกำหนดคะแนนเป็น 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ (Likert, 1967) จากนั้นใช้วิธีการแบ่งช่วงค่าของพิสัยคะแนนของข้อคำถามเป็น 4 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นดัชนีในการแบ่งระดับความคิดเห็น (นพพร ธาระชัยพันธ์, 2555)

การทดสอบและวิเคราะห์เครื่องมือ

เริ่มจากการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่เสร็จแล้วไปเสนอกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ เสร็จแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง แล้วจึงได้นำไปให้ผู้บริหารองค์กรได้ตรวจพิจารณาอีกขั้นตอนหนึ่ง ก่อนที่จะนำมาใช้ในองค์กร จากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบนำร่อง (Pilot test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้สำหรับหาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม คือ การวัดความสอดคล้องภายใน (Internal consistency method) แบบคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ด้วยวิธีการของ Cronbach (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541) จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.884 ซึ่งถือได้ว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง (McMillan, 1996)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่ทำงานในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 51 บริษัท โดยเริ่มการประสานงานทางโทรศัพท์ก่อน แล้วจึงส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับประเภทอุตสาหกรรม ผลจากการเก็บแบบสอบถามปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาเป็นจำนวน 30 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 58.82 ของจำนวนบริษัทที่ต้องการ และมีจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งสิ้น 441 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.47

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป คือ โดยสอบถามเกี่ยวกับอายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานปัจจุบัน กลุ่มอุตสาหกรรมโดยนำมาวิเคราะห์ค่าทางเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของพนักงานที่ทำงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีต่อองค์ประกอบธรรมาภิบาล 5 หลัก ซึ่งได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่ากับผลประกอบการขององค์กรในส่วนของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) โดยทำการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550) ได้แบ่งระดับความสัมพันธ์ออกเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Lutz (1983) ได้แก่ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง มีความสัมพันธ์กันน้อย มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก และมีความสัมพันธ์กันเต็มที่

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ พบว่า มีช่วงอายุ 25-30 ปี และมากกว่า 35 ปี มากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาคือช่วงอายุ 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.8

เมื่อพิจารณาเพศ พบว่า เพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย คือ 315 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 ส่วนเพศชายมีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6

ด้านการศึกษา พบว่า อยู่ในช่วงการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คือ 310 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 รองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาโท คือ 90 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4

ในส่วนของตำแหน่งงาน พบว่า มีตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่/ พนักงานรายเดือน มากที่สุด คือ 289 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 รองลงมาคือตำแหน่งงานหัวหน้างาน/ ผู้จัดการ/ ผู้บริหาร คือ 118 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4

เมื่อพิจารณาประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานปัจจุบัน พบว่า มีประสบการณ์ทำงานมากที่สุด คือ 0-3 ปี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3

สำหรับการแยกประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มากที่สุด คือ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 รองลงมาได้แก่กลุ่มทรัพยากร มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลและผลประกอบการขององค์กร

สมมติฐานกลุ่มที่ 1 หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA)

ผลการทดสอบ พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีลักษณะความสัมพันธ์กันน้อย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่า พบว่า หลักที่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย โดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักนิติธรรม ตามลำดับ หลักที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ หลักคุณธรรมและหลักการมีส่วนร่วม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA)

หลักธรรมาภิบาล	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	Sig. (2-tailed)	การแปลผล
หลักนิติธรรม	0.090	0.048*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักคุณธรรม	-0.024	0.616	ไม่มีความสัมพันธ์
หลักความโปร่งใส	0.169	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักการมีส่วนร่วม	-0.100	0.056	ไม่มีความสัมพันธ์
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	0.149	0.002*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักความคุ้มค่า	0.164	0.001*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักธรรมาภิบาล	0.102	0.032*	มีความสัมพันธ์กันน้อย

สมมติฐานกลุ่มที่ 2 หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่ามีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROE)

ผลการทดสอบ พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีลักษณะความสัมพันธ์กันน้อย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่า พบว่า หลักที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักที่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย โดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ตามลำดับ หลักที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

หลักธรรมาภิบาล	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	Sig. (2-tailed)	การแปลผล
หลักนิติธรรม	0.160	0.001*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักคุณธรรม	0.102	0.032*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักความโปร่งใส	0.225	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักการมีส่วนร่วม	-0.066	0.168	ไม่มีความสัมพันธ์
หลักความรับผิดชอบ	0.295	0.000*	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
หลักความคุ้มค่า	0.206	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักธรรมาภิบาล	0.205	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย

สมมติฐานกลุ่มที่ 3 หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่ามีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)

ผลการทดสอบ พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีลักษณะความสัมพันธ์กันน้อย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า พบว่า หลักที่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย โดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส ตามลำดับ หลักที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ หลักคุณธรรมและหลักการมีส่วนร่วม (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin)

หลักธรรมาภิบาล	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	Sig. (2-tailed)	การแปลผล
หลักนิติธรรม	0.181	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักคุณธรรม	0.061	0.200	ไม่มีความสัมพันธ์
หลักความโปร่งใส	0.147	0.002*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักการมีส่วนร่วม	0.064	0.181	ไม่มีความสัมพันธ์
หลักความรับผิดชอบ	0.209	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักความคุ้มค่า	0.168	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย
หลักธรรมาภิบาล	0.180	0.000*	มีความสัมพันธ์กันน้อย

สรุปและอภิปรายผล

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลและผลประกอบการขององค์กร โดย การสอบถามความคิดเห็นของพนักงานที่ทำงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีต่อหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า แล้วนำมาหาความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) พบว่า หลักธรรมาภิบาล มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีลักษณะความสัมพันธ์กันน้อย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการทดสอบจะพบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์น้อยต่อผลประกอบการขององค์กร แต่ก็ไม่ควรมองข้ามหรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม เพราะธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่ส่งเสริมการบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองครองธรรม มีความถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น เมื่อระบบการบริหารเป็นไปในทางที่ถูกที่ควรแล้ว ผลประกอบการอันเป็นสิ่งที่ดีขึ้นหลังจากที่องค์กรมีการบริหารที่ดี ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดความมีประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นมาได้

เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล พบว่า หลักความรับผิดชอบเป็นเพียง เรื่อง เดียวที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้พนักงานตระหนักในความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและหน้าที่ต่อสังคมรวมทั้งพร้อมรับการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา อีกทั้งทางผู้ลงทุนเองก็ต้องพิจารณาตัดสินใจเลือกลงทุนในบริษัทที่ตนเองไว้วางใจและมีความรับผิดชอบในงานสูงเช่นเดียวกัน

ส่วนหลักการมีส่วนร่วม ไม่มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการขององค์กร เป็นเพราะองค์กรส่วนใหญ่ใช้การบริหารจากบนลงล่าง (Top-down management) (พรพรรณ ภูมิภุ, 2551) ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นความแผนกลยุทธ์ระดับองค์กรและกำหนดนโยบายต่างๆ โดยใช้ความคิดในการวิเคราะห์และประสานงานในการทำงานมาใช้ในการบริหารองค์กรตามที่ตนเองเห็นสมควร แล้วนำมาแจ้งให้พนักงานทราบและปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นการสั่งการจากผู้บังคับบัญชามายังผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง พนักงานไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในระดับนโยบายหรือการบริหารจัดการองค์กรมากนัก ดังนั้น การที่พนักงานไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ จึงไม่ได้มีความสำคัญต่อองค์กรมากนัก เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการตัดสินใจที่มาจากผู้บริหารโดยตรง เพราะผู้บริหารจะเป็นคนกำหนดการบริหารงานทุกอย่างในองค์กรด้วยตนเอง

หลักคุณธรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับผลประกอบการขององค์กรในส่วนของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) เนื่องมาจากการที่บุคคลทำงานตามหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ไม่มีผลประโยชน์ด้านการเงินที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติงาน และกลายันหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นเรื่องส่วนบุคคลที่เกิดจากจิตสำนึก ซึ่งไม่ได้มีผลต่อการทำกำไรหรือการบริหารสินทรัพย์ขององค์กร แต่จะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลที่พิจารณาในเรื่อง พฤติกรรมการทำงาน (จิระประภา อัครบวร, 2549) นอกเหนือไปจากการพิจารณาผลงาน

การที่หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) แสดงให้เห็นว่าองค์กรที่มีธรรมาภิบาลสามารถบริหารสินทรัพย์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภานี นวกุล (2555) ที่พบว่า บริษัทที่ปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมสูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ในส่วนของหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนฤดา คงสุข (2547) ที่พบว่า ความคิดเห็นโดยทั่วไปของนักลงทุนพบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการพิจารณาการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และชนิดา เคนเกียรติ (2546) พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถสร้างผลประโยชน์แก่นักลงทุนทั้งในแง่ของผลตอบแทนจากราคาหลักทรัพย์และมูลค่าของบริษัท ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวนี้นักลงทุนสามารถใช้การกำกับดูแลกิจการของบริษัทมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจลงทุนได้ นอกจากนี้ จารุพรพรรณ อินทรุ่ง (2550) พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุน เนื่องจากกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทย่อมมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต ส่งผลให้บริษัทมีผลประกอบการดีขึ้น สถานะการเงินของบริษัทจึงมั่นคงสามารถจ่ายเงินปันผลได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผู้สนใจมาลงทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งตรงกับ Canyon (1997) พบว่า การที่บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนได้ และจะช่วยให้การบริหารงานภายในกิจการเป็นไปอย่างเสมอภาค และเมื่อพิจารณาในส่วนของโครงสร้างเงินทุนที่มาจากผู้ถือหุ้น พบว่า กิจการที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะมีโครงสร้างเงินทุนที่มาจากผู้ถือหุ้นในจำนวนที่สูง (Jiraporn, & Kimberly, 2007) และคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับโครงสร้างเงินทุน (Chaiyachantana, Jiraporn, & Kitsabunnarat, 2005)

ในส่วนของหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ต่ออัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) แสดงให้เห็นว่าการที่องค์กรมีหลักธรรมาภิบาลจะมีผลต่อความสามารถในการทำกำไรขององค์กร การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ อัญญา ชันชวีย์

และคนอื่นๆ (2552) ที่กล่าวว่า ในการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะเสริมสร้างความสามารถในการทำกำไรและมูลค่าของกิจการ โดยคณะกรรมการจะต้องสร้างมูลค่าให้แก่กิจการและผู้ถือหุ้นในระดับที่สูงที่สุดเนื่องจากคณะกรรมการเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น ดังนั้น คณะกรรมการต้องบริหารจัดการบริษัทด้วยความระมัดระวังและซื่อสัตย์สุจริตในฐานะตัวแทนผู้ถือหุ้น เพื่อที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ของบริษัทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การที่องค์กรจะเจริญเติบโตอย่างมั่นคงได้ในระยะยาวนั้น องค์กรต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งบางองค์กรอาจจะกำหนดเป็นข้อกำหนด นโยบาย หรือข้อบังคับให้ปฏิบัติ แต่การกำหนดเช่นนั้นอาจจะทำให้เกิดผลเพียงขั้นต้นเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากองค์กรได้ตระหนักว่าธรรมาภิบาลที่ดีเป็นสิ่งสำคัญ โดยส่งเสริมให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งเกิดขึ้นจากการร่วมมือร่วมใจระหว่างพนักงานและผู้บริหารในการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรเพื่อสร้างองค์กรของตนนั้นเป็นองค์กรธรรมาภิบาล องค์กรนั้นจะสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง วัฒนธรรมองค์กรและธรรมาภิบาลต้องกระทำควบคู่กันไป ผู้บริหารต้องให้ความสนใจกับวัฒนธรรมองค์กรอย่างยิ่ง โดยการสื่อสารให้เข้าใจระหว่างผู้บริหารและพนักงานเพื่อจะก้าวไปทางเดียวกัน และควรที่จะปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกขึ้นในองค์กรเพื่อให้ทุกฝ่ายในระดับกรรมการ ผู้บริหารและพนักงานของบริษัท ได้เข้าใจในหลักการของธรรมาภิบาลอย่างลึกซึ้งเกิดจิตสำนึกแล้วส่งผลให้บริษัทนั้นๆ มีบรรยากาศ มีวัฒนธรรมองค์กรที่ปฏิบัติตามธรรมาภิบาล การประพฤติปฏิบัติของทุกฝ่ายในองค์กรเป็นไปโดยความพร้อมใจและความเต็มใจของตนเองมิใช่เป็นการประพฤติปฏิบัติเนื่องจากบริษัทมีระเบียบ กฎเกณฑ์กำหนดบังคับไว้ซึ่งเมื่อบริษัทใดมีบรรยากาศดังกล่าว ธรรมาภิบาลของบริษัทนั้นๆ จะมั่นคง และสามารถพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติมซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความคิดเห็นทางด้านธรรมาภิบาล
2. ควรมีการศึกษาเจาะลึกใน เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นธรรมาภิบาล เช่น นโยบาย การสื่อสารภายในองค์กร การฝึกอบรม ผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ จีระเชียรนาถ. (2544). *บรรษัทภิบาล วิธีแห่งการนำองค์กรสู่ความรุ่งเรือง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เอ็กเซเปอร์เน็ท.
- จารุพรรณ อินทรรุ่ง. (2550). *CG กับ ราคาหุ้น สองด้านของเหรียญจริงหรือ*. ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2556 จาก http://www.sec.or.th/investor_edu/info_media/article/2550/Content
- จิระประภา อัครบวร. (2549). *สร้างคนสร้างผลงาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เต๋า (2000).
- ชนิตา เตนกีร์ติ. (2546). *มูลค่าของบริษัทกับการกำกับดูแลกิจการ: การศึกษาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การเงิน), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. ค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2556, จาก http://www.tnrr.in.th/2557/?page=result_search&record_id=199040
- ชัยอนันต์ สมุทวาณิช. (2541). *อุดมการณ์ทางการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรแกรสซิฟ.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2556). *เกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์*. ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2556 จาก http://www.set.or.th/products/listing/info_p1.html

วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2558

- ทวี บุตรสุนทร. (2549). จริยธรรมของนักบริหาร. ใน *เอกสารการสอนวิชาพื้นฐานสำหรับบัณฑิตศึกษา*. (น. 3-26). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นพพร ธนะชัยพันธ์. (2555). *สถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: วิจัยพัฒนา.
- นฤตา คงสุข. (2547). *ความคิดเห็นของนักลงทุนต่อความสำคัญของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรพรรณ ภูมิภู. (2551). *การบริหารองค์ความรู้*. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2557, จาก www.price.moc.go.th/elibrary/.../knowledge%20Management%202.doc
- พิทยา ว่องกุล. (2541). *ธรรมรัฐถึงธรรมาธิปไตย สดุดยอดการปกครองที่ไม่ต้องถูกปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพบูลย์ เสรีวิวัฒนา (ผู้บรรยาย). (2555). บริษัทภิบาลกับกลยุทธ์การลงทุนแบบเน้นคุณค่าในตลาดหลักทรัพย์ไทย. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติเนื่องในโอกาสครบรอบปีที่ 46 แห่งการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์* (น. 495-509). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภายใต้สถานการณ์ใหม่ของเศรษฐกิจโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.
- ยงยุทธ อินทชาติ. (2548). ความรับผิดชอบ ธรรมภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการปริทัศน์*. 13(4), 15-19.
- ยุค ศรีอาริยะ. (2541). *โลกาภิวัตน์กับ Good Governance*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายโรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2543). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารปกครองที่ดี. ใน *การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี* (หน้า 162-169). นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). *รายงานการวิจัยการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมชัย กุรุพันธ์. (2542). *IMF กับทางรอดของเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญา.
- สำนักงาน ก.พ.ร. (2553). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. ค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2556 จาก http://www.opdc.go.th/content.php?menu_id=5&content_id=1606.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2555). *แนวทางธรรมาภิบาลของ ก.ล.ต. (Code of Governance) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *ยุทธศาสตร์เพื่อการแข่งขันของเศรษฐกิจไทย*
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (ผู้บรรยาย). (2550). ประชาชนและธรรมาภิบาล: การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคกลาง. ใน *เอกสารการบรรยายงานวิจัยประชาชนและธรรมาภิบาล*. (น. 20-54). กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภานี นวกุล (ผู้บรรยาย). (2555). การกำกับดูแลกิจการกับความสามารถในการแข่งขันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติเนื่องในโอกาสครบรอบปีที่ 46 แห่งการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์* (น. 25-60). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัญญา ชันธิวิทย์, ศิลพร ศรีจันเพชร และเดือนเพ็ญ จันทร์ศิริศรี. (2552). *การกำกับดูแลเพื่อสร้างมูลค่ากิจการ*. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- อารี จำปากลาย. (2552). *การประยุกต์ใช้สถิติเบื้องต้นในการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- Baldwin, J. R., & Johnson, J. (1996). Business strategies in more and less innovative firms in Canada. *Research Policy*, 25, 785-804. Retrieved May 23, 2013, from Science Direct Database.
- Chaiyachantana, C., Jiraporn, P. , & Kitsabunnarat, P. (2005). Capital Structure and Corporate Governance Quality. *The Journal of Economic Literature*, G32(G34), 3-10.
- Chindalak Vadhanasindhu. (2001). Good Corporate Governance in Thailand. *Thai Journal of Development Administration*, 38(October – December 1998), 37-54.
- Conyon, Martin J. (1997). Corporate Governance and Executive Compensation. *International Journal of Industrial Organization*, 15(4), 493-509. Retrieved September 13, 2013, from Elsevier Database.
- Deshpande, R., Farley, J. U., & Webster, F. E. (1993). Corporate Culture Customer Orientation and Innovation in Japanese: A quadrad analysis. *Journal of Marketing*, 57(1), 23-27. Retrieved September 10, 2013, from Ebsco Database.
- Jiraporn, P. , & Kimberly, C. (2007). Capital Structure, Shareholder Rights, and Corporate Governance. *The Journal of Finance Research*, 1(Spring 2007), 21-33.
- Likert, Rensis. (1967). *The Human Organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Lutz, Gene M. (1983). *Understanding Social Statistics*. New York: Macmillan Publishing Co., NIC.
- McMillan, J.H. (1996). *Educational Research; Fundamentals for the Consumer* (2nd ed. New York: Harper Collins College Publisher.
- Salavou, H. 2002. Profitability in Market-Oriented SME: Does product innovation matter?. *European Journal of Innovation Management*, 5(3), 164-171. Retrieved May 12, 2013, form ProQuest Database.
- Thai Institute of Directors Association. (2012). *Corporate Governance Report of Thai Listed Companies*. The Stock Exchange of Thailand, Bangkok.
- Yamane, Taro. (1967). *Elementary Sampling Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, Inc.
- Yamin, S., Mavondo, F., Gunaswkaran, A., & Sarros, J.C. (1997). A Study of Competitive Strategy, Organizational Innovation and Organizational Performance Among Australian Manufacturing Companies. *Journal of Production Economics*, 52, 161-172. Retrieved 23 May, 2013, from Science Direct Database.